

Вознесіння Фрагмент з повісті "Потерчата"

— І ви скільки терпіли такий біль? — здивувався професор Міщенко. Він обережно, майже не торкаючись мого живота, провів над ним пальцями і зробив висновок: — Бомба сповільненої дії. Коли вибухне, невідомо. Може, завтра, а може, за хвилину..

Отже, бомба. Нарешті вона наздогнала і мене.

Професор обережно закрив простирадлом мій живіт і рішуче прорік:

— Негайно на операцію!

— У нього ж із серцем негаразд, — заперечила дружина.

Так, серце в мене було не дуже. Колись лікар, що обстежував мене, запитав:

— То скільки, кажете, вам років — тридцять п'ять? А серце у вас, мов у п'ятдесятирічного.

З того часу я прожив ще стільки. Але тепер я був згоден на все. Навіть на те, щоб серце не витримало. Бо в моєму естві, крім глибокого, нестихаючого болю, вже нічого не лишилося.

— А ми його підтримаємо, — запевнив професор.

Після професора переді мною усівся анестезіолог. Стілець під вагою його тіла жалібно заскрипів. У анестезіолога був такий вигляд, ніби він тільки-но добряче пообідав. Причому без друзів і чарки гарного коньяку не обійшовся.

— Я сам через це пройшов, — сказав він м'яким, довірливим баритонном. — Запевняю вас, що ви нічого навіть не відчуєте. А коли прокинетеся, то наче знову на світ народитеся.

— І навіть зможу випити сто грамів? — над силу посміхаючись, поцікавився я.

— Та хоч триста! — палко вигукнув він.

— Так мало?

— А навіщо вам більше? — щиро здивувався він і зітхнув так затишно, як можуть зітхати лише такі ось добросердні товстунки.

Все інше вже не залежало від моєї волі. Санітари переклали мене на каталку і повезли довжелезним коридором. Останнє, що я побачив, перш ніж за мною безгучно зачинилися важкі білі двері, — очі дружини, розширені від жаху і болю за мене.

Операційний стіл виявився твердим і якимось шпичастим. Навколо

мене з заклопотаними обличчями метушилися сестрички в небесних халатиках. Від сусіднього операційного столу долинали заклопотані чоловічі голоси, і найчастіше — професора Міщенка та анестезіолога. Схоже, там закінчувалася операція, після чого настане моя черга. Проте роздивитися, кого саме вони оперують, я не міг, бо стіл закривали їхні спini.

А тоді мені в очі вдарив потужний струмінь яскраво-сріблястого світла. Щоб не осліпнути від нього, я перевів погляд на пляшечку з розчином, що вливався в мою руку...

Перерви не було. Щойно я лежав на твердому операційному столі і не знав, куди подіти очі від світла, а тепер якимось дивом опинився на м'якому ложі, що, мов пушинка, погойдувалося на краю якогось іншого світу. І світ цей був такий піднесено-урочистий, наче спів півня на світанні.

Сонця, до якого я так звик на Землі, тут не було. Замість нього наді мною шаленіло сліпуче безмежжя. І з того безмежжя злітали до мене тисячі веселкових кружал, спіралей, дзигликів і тут же заходжувалися кружляти у неймовірно стрімкому та навіть свавільному танку. Вони пустотливо кидалися одне в одного розсипами миготливих іскринок, витанцювували на моїх віях і тут же цезали, аби за мить вибухнути мірадами золотих пелюсток на краю безвісті. Наче малі безтурботні бешкетники, ганялися вони одне за одним, зливалися в обіймах, чи, тріпочучи, наче колібрі, веселковими крильцями, зависали наді мною. І якби я захотів, то дотягнувся б до них рукою. Проте я боявся навіть поворухнутися, аби не осквернити того шалено-радісного дійства своїм незграбним втручанням. А що в тому дійстві був якийсь сенс, я не мав жодного сумніву.

А ще я чи не вперше зрозумів, що є речі, які описати неможливо. Їх можна тільки відчутти. Ну як мені назвати оце все, що зринає звідкілясь знизу, злітає у незбагненну височінь і розсипається там на райдужні скалки в якомусь неймовірної краси салюті? Затим на кілька секунд зависає в неосяжному просторі пронизливо синього неба, щоб знову спасти до моїх очей і тут же повернутися у височінь, забираючи з собою рештки моєї ще земної ваги.

Зненацька я збагнув, що моє ество повністю позбулося земного тяжіння. І варто було лише захотіти, як воно стало б рівноправною частинкою цього неземного карнавалу.

А потім до мене дійшло, що я не один тут. Звідкілясь почало долимати невиразне, проте радісне шемрання, якийсь схвильовано-піднесений гул, схожий на гул святкового натовпу, котрий зібрався в очікуванні якогось ще не баченого торжества. За мить цей гул почав розпадатися на ок-

ремішні звуки та голоси, що з неймовірною швидкістю наближалися до мене. Нараз вони накопилися на мене океанською хвилею, підняли на гребінь, розгойдали, мов щіпку, затим швиргнули кудись — і я збагнув, що опинився на березі якогось неймовірної краси затону. Повітря збуджено миготіло перед очима, і я розрізняв найменші його частинки. Трохи далі повітря переходило в іншу, більш густу і сповільнену субстанцію, в якій, вітально здіймаючи у мій бік щупальці, погойдувалися серед нічого рожеві, фіолетово-сині, малиново-золотаві медузи. Ними був заповнений весь простір, проте і вони не могли застити неосяжної, невідчужливої моєму розумові просторіні, в якій панувала одна лише радість, і не було нічого, окрім цієї неземної, невимовно-прекрасної радості. І щоб пізнати її, мабуть, варто було померти.

І тут я збагнув, що таки помер. Мабуть, все ж не витримало серце, і тепер я опинився там, де опиняються всі без винятку. От тільки де саме — в пеклі, в чистилищі, чи в раю?

Пекло я відкинув одразу. Коли за великим рахунком, то я ніби нікого не зрадив і не позбавив життя. Я належав до тих, хто навіть курки не спроможеться зарізати. До того ж, наскільки мені відомо, в пеклі здебільшого корчаться від страждань, а не розкошують у радості.

Може, я потрапив до чистилища, до того місця, де людина чекає вироку Всевишнього, а все оте неземне дійство є лише витвором тутешнього дизайнера?

Ні, на чистилище це не схоже. Моє хворе серце (яке чомусь б'ється розмірено і гулко, як у новонародженого) готове заприсягнутися, що це не чистилище. Бо ті, хто там перебувають, зазвичай місця собі не знаходять від тривоги за те, що їх чекає попереду. А я ж відчуваю одну лише радість, і нічого, крім неї.

Отже, сталося те, у що на Землі я й вірити не смів, — мене якимось дивом занесло до раю. Без будь-яких випробувальних термінів і співбесід. Навпростець. От тільки не відаю, за що мені така честь. Я ж, кажу, нічого чогось визначного в земному своєму житті не зробив. Більше того — я, наскільки пам'ятаю, нехрещений, потерчатко...

Проте мене взяли на небо. Взяли отакого, яким я є. Не інакше, постався якийсь впливовий у цих місцях мій знайомий по земному життю. Чи янгол-охоронець виявився авторитетною особою... Дякую вам, дорогі мої. От тільки знати б, за що саме я став гідним такої довіри.

І тут до мене почало доходити, що вони навряд чи можуть сказати мені щось певне. Більше того, вони, мабуть, і самі сумніваються у правильності

свого вчинку. Інакше я б знаходився он там, посеред раю, що нагадує неозору, завітчану неймовірної краси квітами галявину — а не отут, на самому її краю. І звідсіля я дивлюся на все з таким виглядом, ніби визирав з кущів. Ніби ще не маю на те ніякого права.

Атож, з кущів. Стривай, але ж, здається, ніби є такий вираз — райські кущі. Щоправда, їх вимовляють з іншим наголосом, але, по-моєму, суть у них одна. Тож мене і помістили в цих кущах, аби я мав змогу детальніше роздивитися, що ж це воно за штука така — рай. Аби звикав потроху. Акліматизувався. Бо, мабуть, в мене знову не витримало б серце, якби я опинився отам, в самій середині раю...

Проте охопити одним поглядом все, що діється в раю, мені якось не вдавалося. Очі хоч і розрізняли кожну деталь цього святково піднесеного миготіння, все ж розумом я не міг досягнути його цілісну сутність. Та й ніколи було, бо нараз переді мною почали пропливати, наче танцівниці в султанському гаремі, стрункі дівочі постаті. І хоча я бачив їх лише від пояса до грудей, все ж був переконаний, що це небожительки, бо тільки вони можуть рухатися так легко і окрилено.

Небожителі в цьому танку участі не брали. Вони знаходилися десь за межею мого зору і лише зрідка до мене долинали їхні голоси. Мабуть, небожителі лежали, обіпершись на лікоть, у своїх римських тогах на сапфірових лежаках і обговорювали якусь нагальну космічну проблему.

Я напружив слух, і до мене почало доходити, з якої саме причини я потрапив до раю. По знайомству. Бо небожителі розмовляли голосами моїх старих знайомих. Он лунає спокійний і впевнений у собі баритон професора Міщенка. А тепер я чую голос мого анестезіолога... Виявляється, вони й тут щось значать. То ким вони є насправді — ті, що обіцяли моїй дружині врятувати мене від смерті там, на Землі? І чого варта тоді їхня клятва Гіппократа? Ну й хитруни ж вони, ці громовержці, ці Зевси та Юпітери! Обіцяли одне, а зробили інше — без будь-яких пояснень переслали мене прямісінько на небо! То ж маю лише дякувати їм за таке легке і безболісне вознесіння.

От тільки шкода, що бідна моя дружина, мабуть, ще й досі побивається над тим, що колись було мною.

— Дивіться, він вже розплющив очі! — раптом долетів до мене радісно здивований голос однієї з небожительнок. І поки я роздумував над тим, хто ж цей "він", — я, чи, може, хтось інший, — до мене долинув ще один голос, на цей раз голос небожителя. Був він наче дві краплі схожий на затишний голос мого анестезіолога:

— Зараз ми все вяснимо... Володимире Григоровичу, ви де живете?

Що це — перевірка? Чи, може, це так жартують небожителі? Витягли мене на небо, а тепер роблять вигляд, ніби вони тут ні при чому. То як тоді їм відповідати, — що я знаходжуся в хірургічному відділенні Одеського медуніверситету, яке сусидить з моргом? Ні, мабуть, так не годиться, бо тоді мене можуть сприйняти за якогось нетяму, котрий не може збагнути простих речей. Сказати, що дякуючи їм я опинився в раю, — теж ризиковано. Можуть запідозрити в підлабузництві. Або ще гірше — подумають, що для мене їхні потаємні наміри є відкритою книгою, і ще, чого доброго, образяться і позбавлять мене своєї підтримки. А вона мені зараз така потрібна! Тож доведеться, мабуть, обійтися ухильними словами. От тільки чомусь мій язик такий неслухняний...

— Та вже й не знаю де, — витискую з себе ледь не по складах, — чи то вже в морзі, чи ще біля нього.

Небожителі регочуть.

— О, якщо він жартує навіть тут, то за нього я ручаюся, — чую голос мого земного анестезіолога, а тепер вже й не знаю кого. І тут мене підхоплюють янголи в білому і шанобливо везуть довжелезним притлумлено-святковим тунелем у якусь безвість, яку я про себе вже назвав світлим майбуттям. Врешті опиняюся я в чомусь, схожому на імператорські палати, і мене залишають наодинці.

Я обережно озираюся. Здається, нічого підозрілого. Хіба що за межами моєї палати чую нестихаючий гомін. Мабуть, то не терпиться моїм рідним та друзям, які раніше потрапили на небо, зустрітися зі мною. А оскільки вони завжди вважалися людьми вихованими, тож, мабуть, і тепер не поспішають вриватися сюди. Чекають, мабуть, доки сам вийду до них.

В тому, що я зроблю це за якусь хвилину, немає ніякого сумніву. Довго розлежуватися в такому місці, схоже, не годиться. Тим більше, що як і раніше, все довкола радіє мені і сміється до мене. Такі ж святкові фейсерверки спалахують наді мною, стіни вкриті божественними картинами, котрі міняються щомиті, а сам я відпочиваю, погойдуючись на лагідних хвилях любові і приязні. Так, мабуть, продовжуватиметься нескінченно, і я, коли по совісті, зовсім не проти цього.

Нараз завважую на стіні, що навпроти, ікону Матері Божої. Втім, це не ікона. Це жива Богоматір, бо нараз вона змигнула своїми довгими золотавими віями. Навіть віри не йму очам — невже я така велика цяця на цьому небі, що сама Богоматір завітала до мене у гості? І, хоча ще не повністю

володію собою, все ж пробую вдячно посміхнутися їй за те, що знайшла час провідати мене. Проте з подивом зазначаю, що погляд її сповнений чомусь не радістю, а тривогою і співчуттям. Вона сходить з ікони і наближається до мене, не порушивши й атоминки повітря. І чим ближче наближається (чи то я пливу їй назустріч?), тим більше стає схожою на мою дружину. І це мене чомусь не дивує. Моя бідна дружина таки й справді за-слуговує на роль Богоматері, бо хто б ще міг терпіти мене такого?

Зачекай, зупиняю раптом себе, — то що ж воно виходить? Коли мене везли в операційну, дружина ніби була ще здоровою. А тепер чомусь не я її, а вона зустрічає мене в цьому кращому із світів. Невже вона по дорозі до неба обігнала мене? Нічого не скажеш, оперативно працюють ці небожителі...

— Як ти себе відчуваєш? — обличчя моєї Богоматері майже впритул наближається до мене.

Я хочу відповісти, що краще не буває, проте зупиняюся. Бо нараз завважую, що обличчя її зовсім не просвітлено-янгольське, воно по-земному змучене, з темними плямами втоми під очима. Проте це лише на мить привиділося. Ось воно віддалилося і знову стало іконописним, таким, яким я її вперше побачив. Що ж, здійснилася її мрія, ота, яку вона висловила, коли ми рушали до РАГСу, — померти в один день. Ну, в один чи не в один, я ще не знаю, а от що ми тепер разом на цих небесах, — в цьому немає жодного сумніву...

І в моїй душі народжується молитва до Найвищого з Найвищих. Господи, молюся я до нього, дякую Тобі, що Ти мене, нехрещене потерчатко, взяв до Себе, що знову поєднав мене з моєю землею долею! І тепер, святий Боже, я вірю, що долі поєднуються на небесах, що на все воля Твоя!

Нараз обличчя моєї дружини-Богоматері застеляє ще одне обличчя, що як дві краплини води нагадує мені обличчя мого палатного лікаря. Ще тоді, коли я жив на Землі. Та що вони, ці лікарі, — невже всі ходять в небожителів?

Лікар уважно дивиться мені в очі. Нарешті повертається в той бік, куди віддалилося обличчя моєї дружини, і каже:

— Все гаразд, — каже він. — Тепер ми за нього спокійні.

Я намагаюся збагнути, що саме він мав на увазі. Навіть міцно стуляю очі, аби краще зосередитися. А коли розплющую їх, — то завважую, що за цю коротку мить трапилася катастрофа.

Боги покинули мене. Я побачив згорблену втому постать лікаря, що віддалялася від мене. На моїх очах вгасали радісні фейсерверки, танули

дивовижні видива на стінах, і замість них в моїх очах мжичкою сіялося сіре нужденне світло. Розчарування кольнуло мені в грудях з такою силою, що я аж схлипнув. В ту ж мить на мене налетіли всі мої колишні болі, до яких додалися ще й нові. І тоді я зрозумів, що мені і надалі судилося бути там, де я й був до того, — в цьому сірому, наскрізь просякнутому бодем і байдужістю світі, де відчуваєшся нікому не потрібним.

Так, боги покинули мене. І єдине, що ще світило мені в цьому світі, було обличчя дружини. Зболене, змучене, проте таке рідне — воно було єдине з усього, заради чого треба було жити далі.

